

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Članka vsak četrtlet in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrt leta 1-30 K. Naročniki za Slovenijo 6 K, za druge države 10 K. Če želite naročiti, pošljite nam denar ali list, ki ga bomo poslali nazaj. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dostavlja ob nedeljah. — Če želite naročiti, pošljite nam denar ali list, ki ga bomo poslali nazaj. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta številka 5. — Rokopisni listi ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta številka 5. — Naročnina, inšerati in reklame. — Inšerati se sprejemajo do tistih dni, ko jih objavimo. — Naročniki, ki želijo naročiti, pošljite nam denar ali list, ki ga bomo poslali nazaj.

Našemu nadpastirju ob 30letnici škofovanja.

Prihodnji pondeljek, dne 29. septembra, na dan sv. Mihaela, obhaja lavantinska škofija izredno slavo: Njen nadpastir, knezoškof dr. Mihael Napotnik, obhaja 30letnico svojega škofovanja. Dne 27. septembra leta 1889 je bil imenovan lavantinskim škofom in je dne 27. oktobra istega leta vzel prvič nadpastirsko palico v svoje mladostne roke. Danes lahko zre prevzvišeni jubilan z radostjo in zadovoljstvom na leta svojega škofovanja, izpolnjena z neumornim delom, trudi in napori, in venčana z bogatimi uspehi.

Neumorna delavnost je prav značilna posebnost našega nadpastirja. Oživlja in zopet znova vzbuja mu jo gorečnost za čast Kristusovega imena. Da bi bil Kristus povsod v veljavi! „Kristus Bog živi, kraljuje, vlada.“ Ta napis je dal L. 1900 vklesati z zlatimi črkami v mramornate plošče in vziidati po vseh župnijskih cerkvah. Gorečnost in neprestana delaželnost mu daje zmirom novih sil, da je kos velikanskim naporom, združenim z njegovo visoko službo: kanonične vizitacije, birmovanja, posvečevanja. Ze petkrat je tekom 30 let obiskal skoroda vsako svojih 221 župnij. Njegove višepastirske besede ob teh prilikah ostanejo ljudstvu v neizbrisnem spominu. Okrog 30 deloma novih, deloma prenovljenih cerkev je bilo od njega posvečenih: Videm, Cadram, Wojnik, St. Pavel pri Preboldu, Zalec, Teharje, Cirkevce, Dol i. dr. V največjo radost pa mu je bilo gotovo, da je mogel posvetiti veličastno baziliko Matere Milosti v Mariboru in čudovito lepo cerkev Marije Lurške v Rajhenburgu. In še vedno navdušuje duhovnike in vernike za zidanje in oplešanje cerkev. — Plod delavnosti in gorečnosti lavantinskega vladike je petero cerkvenih zborov za lavantinsko škofijo. Ti cerkveni škofijski zbori imajo namen, da se na njih škof s svojimi duhovniki vsestransko posvetuje o verskih potrebah ljudstva in o sredstvih, da se versko življenje dvigne ter izda potem temu primerne določbe.

O delavnosti in gorečnosti našega knezoškofa svedočijo njegovi spisi. Samo slovenskih knjig in spisov je izdal nad 25, vseh skupaj okrog 100. Ze v svoji mladosti je mnogo pisal: narodno-gospodarske in zgodovinske članke, modroslovne in vzgojeslovne spise, jezikoslovne in potopisne črtice. Prvi njegov spis, objavljen leta 1873 v mariborskem „Vestniku“, je posvečen kmetijstvu: „Kmetijstvo, podlaga civilizacije (izobrazbe).“ Prevzvišeni jubilan je bil tudi so-trudnik „Slovenskega Gospodarja“ in je od leta 1879 do 1883 v našem listu objavil svoje potopisne črtice s slovanskega juga. L. 1884 je izdal knjižico „Kratek pregled bosanskega slovstva.“ Ko pa je postal škof, je vso svojo delavnost, vse svoje pisateljske sile posvetil cerkveni smeri in ne pozna drugega, nego kar je v zvezi z visoko škofovsko službo. Med njegovimi cerkveno-zgodovinskimi spisi zavzema prvo mesto knjiga „Sv. Pavel, apostol sveta in učitelj narodov.“ Ta knjiga je doživela v 12 letih 3 izdaje in je prevedena tudi v hrvaški jezik. Podal nam je temeljito zgodovinsko razpravo o prvem ptujskem škofu, cerkvenem pisatelju in mučencu sv. Viktorinu. V tej knjižici je zbral vse, kar se da dognati o življenju in o spisih tega slavnega moža, ki je deloval in mučeniške smrti umrl na tleh naše škofije. S posebnim veseljem je pa obdeloval jubilan krajevno cerkveno zgodovino lavantinske škofije, kakor: „Bazilika Matere milosti v Mariboru“, „Imenopis konjiške nadžupnije“, „Govori ob raznih slovesnostih v Cadramu“ i. dr.

Ogromno večino spisov našega knezoškofa pa obsegajo pastirski listi in pridige. Najljubši predmet pastirskih listov, ki so biser cerkvene zgovornosti, je vnetemu nadpastirju Kristus Gospod, Njegovo presv. Srce, Njegova preblazena Mati in Njegova Cerkev. Kolikokrat v pastirskih listih poziva in budi k češčenju presv. Srca in presv. Zakramenta! Posebno se je trudil za mednarodni evharistični kongres na Dunaju leta 1912. Za ta svetovni shod je poslal svojim skolljanom 4 pastirske liste, jih vabil in bodril, da se udeležijo evharističnega shoda ali pa opravljajo v ta namen doma posebne pobožnosti v čast presv. Zakramenta. Na tem shodu je sam imel dva govora, enega v katedrali sv. Stefana, drugega v frančiškanski cer-

kvi, kakor je bil tudi sicer večkrat povabljen kot govornik izven škofije in je prevzel slavnostne govore n. pr. na mednarodnem marijanskem kongresu v Solnogradu leta 1910, na katoliških shodih v Ljubljani itd. Med vojsko pa je v svojih pastirskih listih in govorih tolažil nesrečno in obupano ljudstvo, ga pomirjeval in učil, opozarjal na krščansko ljubezen do bližnjega, ki se ravno v vojski najlaže udejstvuje, bodril k zaupanju v Boga in udanosti v voljo božjo, opominjal k molitvi za mir, za ranjence, umirajoče in padle vojake ter prosil za mile darove in podporo v korist ranjenim in bolnim vojščakom, ubožcem in sirotam. Svoje slovenske pastirske liste je izdal jubilan v dveh velikih zbirkah (1907 in 1916). Njegovi izborni govori so izšli deloma posamič, deloma pa so zbrani v knjigi „Spomnite se besed, katere sem vam govoril!“ (1902.)

Naj bo vsem skolljanom lavantinske vladikovine neumorna delavnost, gorečnost za ime Kristusovo in posebno izrazita katoliška zavest našega vladikajubilanta vzor! Ravno teh kreposti nam je zdaj v razruvanih razmerah, ki jih je povzročila vojska, prav posebno treba, da ohranimo našemu ljudstvu najdražji, nebeški sklad — vero. Kako lepo je slavil naš nadpastir živo vero slovenskega ljudstva na II. slovenskem katoliškem shodu v Ljubljani: „Sreča za slovenski narod, da je dosedaj imel vero in da se je ravnal po veri. V tem delovanju po veri je lepota in krasota slovenskega naroda. Ni ta lepota v zelenih slovenskih goricah, ne v ravnih livadah in poljanah slovenskih. Ta lepota in krasota je plemenito, pobožno in krepostno slovensko ljudstvo. Tudi moč in sila slovenskega naroda ni v pečinah in planinah slovenskih. Ta moč je v živi veri slovenskega ljudstva. In dokler se bo naš narod ravnal po verskih načelih, dolje bo močen in silen, kakor je močna in silna sv. katoliška Cerkev, ki je sezidana na kameniti skali!“

V tem smislu izražamo svojemu delavnemu in gorečemu nadpastirju ob njegovi 30letnici najudanejšo čestitko in voščila. Njegovo neumorno delo naj obrodí ljudstvu stoterni sad, njemu pa bogato plačilo!

LISTEK.

Vinko Lovrenčič:

Ob petelnici.

Vedel sem se precej prosto in med vožnjo mahal z robcem domačim v slovo; bilo mi je trdo pri srcu, saj nisem vedel, se-li še kedaj vrnem ali ne. A glej! Cesar ni opazil moj spremeljevalec, opazilo je bistrejši oko njegovega tovariša. Videl je v mojem ravnanju novo nevarnost za domovino. „Niks mer ansišaunen, glajhes reht fir ole!“ (Nič več ven gledati, enaka pravica za vse.) To ti je dušca, sem si prav na tihem mislil, to so prave strune, na takšne se ti bo brenkalo. Govorila sva s svojim orožnikom vedno slovenski — in to je bil zopet delikt, gotovo vreden smrtne kazni. To je baje občutil tudi že moj spremeljevalec, ker sta ga onadva gorečneža v Mariboru zatožila, da z menoj drži. Po zatrdilu njegovega predstojnika je iz Gradaca prinesel precej modro, od kulturnosnih nemških rok obdelano kožo domov.

Marburg „ausstajgen!“ Teh besed sem se nekam čudno prestrašil. Slutil sem, da ne bo nič kaj dobrega. In nisem se motil. Komaj stopimo zločinci iz vagona, že nas merijo s čudnimi pogledi, zaslišijo se različne kletvine. Spravili so me v čakalnico samega, kam so odvedli ostala „zločince“, pa ne vem. Čakal sem dve uri, uri polni dušnega trpljenja. Prišla mi je celo pregrešna misel, da se morda Kristusu ni hujše godilo, ko so ga sovražni judje za vso njegovo ljubeznipolno delovanje zaničevali in zasra-

novali, a sem jo takoj odpodil: kaj si, ubogi grešnik, v primeri z Zveličarjem? Dozdevalo se mi je, da se zdaj udirajo tla pod menoj in zopet, da se zgrinja tu nad menoj strop, da me pokoplje, kar bi mi bilo v resnici ljubše, kot gledati to podivjano druhal in poslušati izbruhe živalsko-nemške olike.

Slučajno je ležala na mizi slavna „Marburg-rica“, najzagrizenejša pospeševalka zapiranja katol. klerusa, ki pa še zdaj uživa protekcijo jugoslovanske vlade. Kljub mržnji do tega lista ga vzamem v roke, ga nekoliko pogledam, a že priskoči kot grabežljivi volk nek policist in mi jo izdere iz rok, češ, za takšnega hudodelca niso časniki.

Pride mlad, komaj pečen lajtnantček, pogleda po strant skozi steklena vrata, zaviha svoj krivi nos in — hajd nazaj! V nekoliko minutah je bila pred vrati cela jata divjih obrazov. Oči so se jim iskriale, skripali so z zobmi, mahali z rokami in pretili. „Glejte, prokletega izdajalca, obesite ga, na kandelaber z njim!“ Zmernejši so dejali: „V Dravo ž njim, tam pa naj pogine!“ (Seveda vse v blaženi nemščini.) Da bo konec mojemu trpljenju, bil sem trdno prepričan in se na to tudi pripravljaj. Tam pri vratih sede na nizki stolček možicelj s slamnikom na glavi in s palico v roki ter mi zagrozi: „Čakaj, h....., danes mi pa ne uideš!“ Groza me je spreletavala, a misel na trpečega Zveličarja me je zopet okrepčala in potrdila. Ne mogel bi imeti do koga toliko sovraštva, da bi mu želel slični položaj.

Vlak pridrdra. Treba je vstopiti. Zdaj, zdaj — Božji Zveličar, odpusti mi . . . ! V tvoje roke izročim svojo dušo . . . S kratko, iz srca prihajajočo molitvijo zapustim sramotni oder, vsa druhal se razgrne

krog mene in sam ne vem, kdaj in kako sem prišel v vagon. A podivjana tolpa za menoj in komaj, komaj sem ušel z življenjem. Vrata se zapro. V sled velike zmedenosti nisem opazil ničesar, sedel sem kar na prvi prostor. Kmalu se zavem; lesketala so se bodala, slišal sem vrišč in kletev, bil sem v sredi 8 ali 9 orožnikov in menda 16 političnih zločincev. Ni še miru. Vrata se silno odpro, s palico v roki pridrvi omenjeni možicelj v vagon, hoteč se voziti zraven mene. Orožniki ga izženejo (mesto da ga zvežejo in izročijo pravici). Zdaj se navali druhal od obeh strani na vagon in zopet je bilo kričanja in preklinjevanja, da me je bilo kar strah in groza.

Yendar enkrat! Zažvižga in odrinemó v smeri proti Gradcu. Nekoliko se oddahnem in — sram me je povedati — uderejo se mi solze, ki jih nisem mogel udušiti blizu do Gradaca. Pomagalo je. Srce se je pomirilo, zahvalil sem Boga, da sem za enkrat srečno ušel smrti.

Toda nov strah! Kaj me čaka v Gradcu? Gotovo so že obveščeni o našem prihodu. Ali se jim bodem tudi tam izmuznil? Bodi, kakor hoče, ni mi bilo več veliko za življenje med tako posurovelim ljudstvom, ki je zastrupljeno od svojih lastnih izkoriščevalcev in goljuftev. — Kakšen prizor se mi ponudi v Gradcu!

Na peronu je vrvelo vse polno raznokakega ljudstva, ki je že kričalo: Vindišarski izdajalci! Dol ž njimi! Pripravljenih je bilo nekaj vojakov, reklo se je, nam v obrambo, v resnici pa zato, da smo bili izročeni na milost in nemilost zdvijane graške gospode. Resnici na ljubo moram povedati, da ni bilo videti tam le navadnih delavev, temveč bila je mestna